

ORTUTAY PÉTER

ÉLET AZ IGAZ SZÓNÁL

– Tudod, kedves barátom – mondta Vili kissé már fátyolos szemmel a harmadik jó erős Zláti Bázsán után ott az egri strand mellett, a Békafütyt sörözőben –, mindig szerettem volna elmesélni valakinek, hogyan is indult az én munkás karrierem és miért. Ugyanis eddig sok mindent elmondtam neked, hisz te vagy a legjobb barátom, de ezt valahogy nem. Talán szégyelltem, hogy annyira naiv, pontosabban hülye voltam. Az igazság az, hogy lehettem volna okosabb is. De nem voltam. Szóval, meghallgatsz?

– Persze, Vilikém, hogyne, mesélj csak, mesélj! – mondtam neki rezignáltan. Mert hát mi mást mondhattam volna neki én, akit a legjobb barátjának tartott? No meg, ha egyszer Vili mesélni akart, három korsó Bázsán után, pláne az után, hogy három felest is bedobott előtte, akkor már úgyszemint lehetett őt megállítani. Könnyebb lett volna a tenger fenekére bugyit húzni, mint őt ilyenkor leállítani. Ezért inkább rendeltem még egy korsóval neki, egyet meg magamnak, és bele-törődve szomorú sorsomba, abba, hogy most megint hallgatásra, pontosabban az ő hosszú és könnyfacsaró történetei egyikének a meghallgatására leszek ítélve, kortyoltam egy nagyot a sörömből és hallgattam. Ő meg folytatta.

I.

– Tudod, kedves barátom, ez akkor kezdődött, amikor már negyedikes voltam az egyetemen, és... csóró. Semmim sem volt a nagy eszemen, a félre taposott sarkú cipőmon, rojtos nadrágomon és ingemen kívül. De volt egy kislány, aki épp gyereket várt tőlem, és ezért úgy gondoltam, hogy illik elvenni. Rendes ember ezt teszi, ugye? Nem voltam ő be nagyon szerelmes épp abba a kislányba, mert szinte minden olyan szép és fiatal egyetemista lányba is szerelmes voltam ezzel egy időben, aki úgy gondolta vagy mondta, hogy épp engem szeret, amikor elkapott bennünket a hév és égtünk, mint a száraz rózse, de azért, gondoltam, mindenkit úgyse vehetek feleségül, hát elveszem ezt az egyet, és aztán majd meglátjuk. Előbb-utóbb úgy is meg kell majd nősnülni, hisz már elmúltam huszonöt, és hát ilyenkor egy férfiember már nősnülni is szokott, nem csak virágról virágra szállni – döntöttem el a hülye fejemmel. Csakhogy, ha az ember már nős és gyereke is van, azt el is kell tartani. De én még mindig csak egyetemista voltam. Kaptam ugyan

ösztöndíjat, mert jól tanultam, és hát fociztam is, akkor már nem a mester-csapatban, hanem épp csak megyei szinten, de az is hozott egy kis pénzt a konyhára. Hozott, de nem sokat. Úgyhogy dolgoznom kellett volna valahol, hogy fix fizetésem legyen. Legalább az. Így egy olcsó albérlettel még a lakáskérdést is meg lehet oldani valahogy. Szóval, kellett egy állás. De hol?

Nem tudom, ki mondta, ki ajánlotta, hogy keressenem fel a Kárpáti Igaz Szó teljhatalmú főszerkesztőjét, Balla László elvtársat, mert ő biztos tud alkalmazni. Megtettem. Úgy látszik, szimpatikus voltam neki, nem utasított el azzal, hogy ugyan, mit gondolkod, csak így beállítok az utcáról azzal, hogy egy ilyen rangos és híres lapnál akarok dolgozni, hanem adott egy orosz nyelvű cikket, már nem emlékszem, miről szólt, és azt mondta, hogy fordítsam le. Szótár meg minden egyéb segédeszköz nélkül. Adott tollat és papírt is, és kiküldött a másik szobába. Én meg szépen lekörmöltem. Igyekeztem szépen, olvashatóan írni. Balla meg elolvasta, vagy inkább csak végigfutott rajta a szemével, és azt mondta, hogy jó, ha akarok, akkor holnap már munkába is állhatok, mint fordító, mert sok a munka. Két műszakban kell majd dolgoznom, és a fizetés ennyi és ennyi. De ha van újságírói vénám és írok is valamit a lapba, hát azért még plusz honoráriumot is kapok.

Boldog voltam. Talán épp olyan, mint amikor felvettek az egyetemre. Mindenesetre boldogabb, mint amikor ifjú és már más állapotban lévő arámmal hivatalosan is házastársak lettünk. Akkor nem igazán voltam boldog, tudtam, hogy hülyeséget csinálok, de azért beletörődtem. Még meg is ünnepeltük az esküvőt az Uzsgorod szálló előkelőnek tartott resztoránjában, ahogy dukál. Vodkával, pezsgővel, egy kis vacsorával, meg néhány jó barátal, akik közül kettő a tanú volt.

Szóval így kezdődött el az én új életem akkor, amikor a réginek sem voltam még egyáltalán a végén. Még le kellett diplomáznom. Reméltem, hogy színjeles leszek, és akkor piros diplomát kapok, ami azt jelentette volna, hogy az egyetem esetleg felajánlja, hogy maradjak a tanszéken, mint oktató, mert a piros diplomásoknak fel szokták az ilyesmit ajánlani, de hogy nekem, aki egy mágyár, és ráadásul popovszkij szín, papgyerek, ilyen ajánlatot ne tegyenek, hát egy kis simlihez folyamodtak. Titokban (mint később megtudtam) arra kérték a tanárnőnket, E. Máriát, akit mi csak Miminek hívtunk, mert hivatalosan Márijá Mihájlovnának kellett szólítani, és akinél a diplomamunkámat írtam egy kimondottan kutya nehéz nyelvészeti témában, a Present Perfect Continuous Tense igeidő használatából a mai angol nyelvben, szóval arra kérték a tanárnőt, hogy semmiképpen se adjon nekem jelest. Erre Mimi kerekperek kijelentette,

hogya nekem nem adhat jelest, akkor mindenki másnak csak hármast vagy kettést fog adni, mert hát mégiscsak én voltam – nem hazudok és nem akarok felválni, legfeljebb csak egy kicsit – a legjobb angolos az egész egyetemen, és talán még az akkori tanároknál is jobban tudtam angolul. De mivel Mimi csak ötöst volt hajlandó adni, hát tudományos kommunizmusból kaptam négyest. Ami azért volt disznóság, mert abban is minden évben jeleskedtem, ám az államvizsgán mégis csak négyest kaptam. Így elúszott a piros diploma, és ami még fontosabb, nem kellett az egyetem vezetőinek felajánlani, hogy maradjak a tanszéken. Egyik évfolyamtársnőm maradt helyettem, aki amúgy elég butácska volt, angolul is úgy beszélt, mint egy hegyi magyar, borzalmas akcentussal, sok-sok nyelvtani hibával. Elterjedt, hogy egyszer Rot Sándor professzor, aki történetesen épp tanszékvezető volt nálunk, azt kérdezte tőle udvariasan, hogy „how are you, Khororoshilova”, mire a kislány azt válaszolta az ilyenkor szinte kötelező vagy rutinszerű „I’m fine, thank you” helyett, hogy „szenkjú nászing”, ami az orosz „szpászibo, nyicsevo” tükörfordítása ugye, és ráadásul a fogközi ti-écs-et sző-nek mondja. Az ilyesmit úgy szoktuk oroszul cikizni, hogy mojá tvojá nye ponyimáj. De mivel a kislány nem volt sem mágyár sem pedig egy papnak a lánya, hát lehetett belőle egyetemi oktatót csinálni a „szenkjú nászing” ellenére is. Én meg az én echte Britishemmel is maradtam fordítónak a Kárpáti Igaz Szónál, amit egyébként nem igazán bántam. Különösen azok után nem, hogy Balla még azt is kiharcolta, hogy maradhassak az újságnál, amikor pedig, ha nem akartam elveszíteni a diplomámat, mennem kellett volna egy galíciai kis faluba a számogontól debil gyerekeket tanítani, ahová az egyetem küldött. De Balla rendes volt. Elérte az obkomon keresztül, melynek egyébként tagja volt, hogy maradhassak.

Balláról egyébként el kell mondanom, hogy kedveltem, és ő is kedvelt. Többször is hangsúlyozta, hogy jó barátom. De aztán kétszer is kirúgott. El is mondom, hogy miért. És ha úgy vesszük, végül is igaza volt. Nem kockáztathatta a lap és a saját egzisztenciáját, hírnevét egy „nyikhaj” miatt, aki én voltam.

Már vagy hét, pontosabban csakugyan hét éve voltam nő, amikor végül is megtörtént az, amire mindig is gondoltam, hogy meg fog történni. Mert, mint már említettem, ha nem is kényszerből, de mégiscsak hülyeségből nőültem, amit nem kellett volna. És ezt jól tudtam. De azért éltem a rendes házas ember életét úgy, ahogy tudtam. Nem igazán voltam egy hűséges típus. Ha úgy adódott – és már miért ne adódott volna, a disznó mindig megtalálja a pocsolját, mondta aztán később az anyósom –, én bizony félreléptem. És hát úgy tartja a mondás, hogy addig jár a korsó a kútra, amíg... Igen, én is

összetörtem. Jött egy szép fiatal, tizennyolc éves kislány, a Micike, és én olyan szerelmes lettem, mint egy nagyágyú. Hogy vajon Micike is, azt most már nem tudom. A lényeg, hogy én bizony válni akartam. És be is adtam a válópert. A nejemnek pedig ez nem tetszett. Olyannyira nem, hogy fűhöz, fához járt panaszkodni, hogy én milyen részeges és kicsapongó huligán vagyok, meg hogy verem (ami nem volt igaz), és hogy rúgjanak ki a munkából, mert megérdemlem. És hát Balla megtette. Eljátszotta az igazságosztó nagy Isten szerepét és kirúgott. Az asszonykának adott igazat. Olyannyira, hogy még a közös lakást is, amely a szerkesztőségé volt, rátestálta. Én meg... feleségül vehettem nagy szerelmemet, Micikét, akinek épp olyan pucér volt a feneké, mint az enyéem. A szüleinél húztuk meg magunkat egy ideig.

Aztán egy kis idő után, úgy két év múlva, Balla mégiscsak visszavett a szerkesztőségbe. Úgy gondolta, hogy új családi helyzetemből kifolyólag megjavultam és nem fogok kicsapongani. Végül is, ha nem is sikerült mindig, de azért igyekeztem. De aztán az történt, hogy Micike pontosan hét év után más valakibe lett szerelmes. Én meg ezt annyira rossz néven vettem tőle, tőlük, hogy egyszer részegen elhatároztam, hogy móresre tanítom a szeretőt. El is mentem Micike munkahelyére – az Edelweiss rezstoránban volt pincérmő –, és hát bizony elég botrányosan viselkedtem. Mint aki részeg. Mert hát az is voltam. Nagyon berúgtam bánatomban. Ráadásul a Micike szeretőjének barátaitól még én kaptam egy jó nagy verést. Amint ez Balla tudomására jutott, minden további nélkül másodszor is kirúgott „szovjet zszurnalisztához méltatlan magatartásért”.

Nos, életemnek e két kisebb malőrje után visszakanyarodhatunk oda, ahol az előbb abbahagytam. Újságírói, illetve fordítói karrieremhez.

II.

A múltkorában egy volt kolléga posztolt a fészen egy felvételt arról az épületről, amelyben a hetvenes-nyolcvanas években a Kárpáti Igaz Szó szerkesztősége volt. Írtam is neki, hogy óriási ötlet volt ezt közzé tenni. Ugyanis nagyon sokan ráharaptak, elsősorban az ungváriak. Azok, akik most is ott élnek, no és azok is, akik a jobb élet reményében valamikor elhagyták azt a várost, és most máshol vannak és boldogulnak. Persze nem azért mentek el, mert nem szerették Ungvárt, hanem egyszerűen csak azért, mert hát az is csak a nagy bűdös Szovjetunió „elidegeníthetetlen” része volt egykor, és sajnos most sem igen jobb a helyzet. Viszont nekünk, magyaroknak, mi közünk volt a szovjetekhez? Vagy most az ukránokhoz? Az égvilágon semmi, csak az, hogy „felszabadítottak”. Bár Balla

László főszerkesztő írt valami olyasmit anno, hogy „mi, szovjet magyarok”, de az a hosszú, nyilván felső ukázra megírt dörgedelmes cikk (bár az is igaz, hogy Ballának nem nagyon kellett ukáz, szeretett ő erőteljes nyelvcsapásokkal haladni előre önként és dalolva) úgy volt elejétől végig szemenszedett hazugság, mint minden abban a nagy országban, ahol csak az volt igaz, amit hivatalosan is cáfoltak. Ha egyszer a központi Pravda valamit cáfolt, akkor arról biztosan lehetett tudni, hogy igaz. Ezért merem bátran kijelenteni, hogy bennünket, „szovjet magyarokat”, az ég világon semmi sem kötött ahhoz a hatalmas mamutbirodalomhoz, az ég világon semmi. Utáltuk. Volt rá okunk bőven. Hisz legalább kétszer vagy háromszor tett bennünket földönfutókká. Elhurcolt embereket, tönkretett egzisztenciákat, és aztán boldoguljon az ember a népek nagy családjában úgy, ahogy... De nem folytatom, mert fölösleges. Hisz tudjuk ezt anélkül is, hogy most ismét elmondanám, mily sok jót és szépet kaptunk a „felszabadítóinktól”. Így hát, aki tudott, elment. Nem kellett hazát cserélni, mert nekünk, „szovjet magyaroknak” a nagy Szovjetunió sose volt hazánk. Én perszónálisan Magyarországot tartom annak. Az Egri csillagokon nevelkedtünk. Az egri várvédők voltak a szemünkben hősök, és nem a Molodaja gvárgyija, vagy Matroszov és a többiek.

De a szívünk mégiscsak ott maradt, ahol születünk, felnöttünk, és talán kenyerünk javát is megettük.

Ezért volt jó ötlet ezt a fotót a kollégának feltenni. Mindenki felismert valamit, valakit, és már jöttek is elő az emlékek csöstül. Bennünk pedig, akik, akárcsak a kolléga, hosszabb vagy rövidebb ideig az ungvári Kárpáti Igaz Szónál dolgoztunk, ez a fotó váltott ki sok-sok emléket. Mert hát a szerkesztőségünk látható ott az emeleten, a „mágázin” felett, és jé, a nyitott ablak épp a fordítók szobája, ismerte fel ujjongva egyik munkatársunk, K. Zsuzsa a képet.

Pontosan. Zsuzsa eltalálta. Meg is írtam neki, hogy az ablak meg azért volt szinte állandóan nyitva, mert mi, férfi kollégák, munka közben is elég sokat csekuskáztunk (olajozni kellett a fordítói gépezetet), és közben rengeteget dohányoztunk. A füstöt meg ki kellett engedni, mert a lányok, mármint a női kollégák, ezért nem voltak különösebben oda. Zsuzsa erre rögtön reagált, és meg is jegyezte, hogy már hogy is lettek volna oda, amikor a ruhájukat is átította a bűdös cigaretták (Verchovina, Pamir stb. fűstsűrű nélküli cigaretták) füstje. No, ezzel el is indította az emlékek lavináját. Lavinát mondok, mert rengeteg ilyen emlékünkhöz van.

Zsuzsa például rögtön megemlítette, hogy neki Ödi bácsi, a fordítók doyenje és főnöke mesélte, hogy az őskorban, vagyis amikor az ottani „szovjet

magyaroknak” de facto még idejük sem volt megtanulni rendesen oroszul vagy ukránul, olyasmiket írtak az újságban, az ukrán és orosz nyelvű Zakarpatszka Pravda magyarra fordított változatában, hogy Sztálin koporsóját vörös szegecskével verték körül, mely szegecskék persze nem szegecskék voltak, hanem „gvozyiki”, ami magyarul, ugye, csak szegfű. Erre persze nekem rögtön beugrott, hogy nem ez volt a legnagyobb leiterjakab a már említett őskorban. Volt például a konyácsnéj závod (konyakgyár) is méntelep, mert hát a kony az ugyebár ló, és a szovjet olimpikon konykobezsce (gyorskorcsolyázók) lófuttatók voltak, mert hát ebben a szóban is szerepel egy ló (kony).

Így aztán görgettük tovább a lavinát, és előjött sok más emlék is azokból a régi szép időkből. Zsuzsa kért, hogy foglaljam össze őket, ha tudom. Megpróbálok. Legalábbis mondok egyet-kettőt.

A szerkesztőségben belül is szövődtek jó barátságok, sőt szerelmek is. Az egyik például, amely később mégiscsak kitudódott (majd el is mondom, hogy miért) és az általános pletyka tárgyává vált, egyik munkatársunk, D. Pista és a nagyon csinos kollegina, a szintén a fordítói osztályon dolgozó Mancika között tombolt viharos erővel. Olyannyira viharosan, hogy Mancika rendszeresen feljárt Pista lakására, ha az asszony nem volt odahaza. Pista egyébként közismert Don Juanja volt Ungvár városának, amiről még az asszonyka is tudott. Ezért, ha megjött, mármint az asszonyka, mondjuk egy komangyirov-kából, előbb mindig hazatelefonált, hogy a „meglepetést” elkerülendő közölje kedves férjével, hogy hamarosan otthon lesz, ezért, ha van mit vagy kit, hát takarítsa el onnan. Szóval Mancika rendszeresen megfordult a Pista lakásán, s ment is a lámúr olajozottan mindaddig, amíg a Cigánynak, a Pista pulijának hangos ugatása a légyottok alatt nem kezdte zavarni Mancikát. Erre Mancika ultimátumot adott Pistának: „Pista, vagy a kutya, vagy én”. Mire Pista azt válaszolta: „De Mancika, csak nem gondolod, hogy ezt a kutyát odaadom egy nőért?” Természetesen Mancika halálisan megsértődött (jogosan), és ezzel a nagy szerelemnek vége is lett. Ezt gyakorlatilag onnan tudtuk, hogy ezek után Mancika kénytelen volt saját maga lefordítani azt az eléggé nagy mennyiségű anyagot, amit addig Pista fordított le helyette a szerelemért cserébe.

III.

Kisebb-nagyobb megszakításokkal úgy tizenöt évet húztam le a Kárpáti Igaz Szónál különböző minőségben, de főként mint fordító (ferdítő). Ott tanultam ki a szakmát, méghozzá alaposan. Állítom, hogyha van a világon jó fordítóiskola, akkor az elsősorban a Kárpáti Igaz Szó volt. Jobb, mint

bármilyen más iskola, egyetem vagy képző. Akár az ELTE híres fordító- és tolmácsképzője a pesti Amerikai úton. Ezt tapasztalatból mondom. Mert hát később is nagy hasznát vettem az Igaz Szónál elsajátított fordítói ismereteknek mint angol–orosz tolmács odaát a SZU-ban vagy orosz–magyar tolmács ideát Magyarországon, meg akkor is, amikor mint tanár, épp fordításmélelet és gyakorlatot oktattam főiskolai és egyetemi hallgatóknak Pesten, Egerben vagy az OSU-n. Nagy hasznát veszem ezeknek a dolgoknak ma is mint műfordító.

Hogy miért is volt jó iskola? Hát elmondom.

Ahhoz, hogy jól tudjunk fordítani, elengedhetetlen legalább két nyelv alapos ismerete. És mi, ungvári, illetve kárpátaljai magyarok a legtöbben legalább kétnyelvűek vagy inkább többnyelvűek voltunk. Úgyhogy az anyanyelvünkön kívül mindenképpen jól tudtunk oroszul, ruszinul, esetleg ukránul, szlovákul, és ott fent, Aknaszlatina környékén még románul is. Na és ha valaki hozzátanult még egy vagy két másik idegen nyelvet, máris igazi poliglott lett. Mint például a tanárom, a szintén kárpátaljai származású Rot Sándor professzor, aki állítólag huszonhat nyelven tudott. Ha annyin nem is, de állítom, hogy tízen, tizenkettőn mindenképpen. Hallottam ezeken a nyelveken (magyar, orosz, angol, német, cseh stb.) beszélni. Úgyhogy nyelvi képzettségünk a fordításhoz ott Ungváron úgy nagyjából megvolt.

Azért mondom, hogy nagyjából, mert ahhoz, hogy jó fordító, tolmács, szinkrontolmács vagy műfordító legyen valaki, ez távolról sem elég. Nem bizony.

Ám az anyanyelv mindenképpen fontos. Ez az a szilárd pont, amelyről bárhová léphetünk, de amit szintén állandóan tanulni és fejleszteni kell. Enélkül az ember egyszerűen nem lehet profi.

A másik nyelvvél nálunk legtöbbször nem volt probléma, hisz mint mondtam fentebb, oroszul is jól tudtunk. Majdnem olyan jól, mint maguk az anyanyelvi beszélők. Ezért a Kárpáti Igaz Szónál oroszból magyarra fordítani legalább egy kicsit szinte mindenki tudott.

De aztán kiderült, hogy csak két nyelvet jól ismerni mégsem elég. Sok olyan kolléga volt, aki megpróbálta és csinálta is a fordítást egy darabig, de aztán mégis feladta, mondván, hogy mindent, csak ezt nem. Nem bírja. Ugyanis nem egy-két sort vagy egy-két oldalt kellett a Kárpáti Igaz Szónál egy nap, vagyis nyolcórás munkaidő alatt lefordítani, hanem legtöbbször akár húszat is. A fordító vette az orosz nyelvű szöveget, amelyet távirati postán kaptunk (úgy hívták, hogy RATAU), egyszerre öt-hat gépelt oldalt,

azzal oda ült Icuhához vagy Editkéhez, aki gépíró, és szépen bediktálta neki magyarul, ami oda volt írva oroszul. Még hozzá igencsak gyorsan, mert a gépíróink boszorkányos gyorsasággal, mint egy géppuska, püfölték a gépet, és ha elakadtál, idegesek lettek, és máris majd' felnyársaltak a szemükkel. Meddig várjak, tessék már diktálni – mondta a tekintetük.

Előfordult, hogy néha a fordítóknak rögtönözni is kellett. Például egy szombati napon, amikor Mityu, a tördelőszerkesztő azzal állított be hozzájuk, hogy „csináljatok már egy időjárást”. Merthogy szombaton az időjósok nem dolgoznak, a lap viszont vasárnap is megjelenik. Hogy hogyan? „A hasatokra üttök, fiúk, és meglesz az időjárás” – tanácsolja Mityu. „Még talán be is jön.” Vagy amikor azzal állít be ugyanaz a Mityu, hogy „fiúk, a negyedik oldalon van kétszáz sor lyukam. Csináljatok ebből az ezer sor ukrán sztoriból egy kétszáz sort gyorsan, mert szarban vagyok. Addig is igyatok valamit.”

Ez, amit eddig elmeséltem, csak egy egyszerű szürke hétköznapi lap életében. Igazi nagy hajtás akkor volt, amikor a szovjet kommunista párt tartott egy kongresszust vagy egy plénumot. Ilyenkor a lap mind a négy oldalát ilyen anyaggal kellett feltölteni, amit előbb természetesen le kellett fordítani oroszról magyarra. „Életbevágóan fontos” leközlendők voltak ezek, amelyeknek természetesen már másnap meg kellett jelleniük a Szovjetunióban beszélt összes nyelven, melyekből, ha nem tévedek, 154 is volt akkoriban. A magyar volt az egyik. Ilyenkor az újságírók, de még a főnökök is besegítettek, mert másképp nem készültünk volna el időre. És ha ilyesmi megtörténik, vagyis ezek az „életbevágóan” fontos anyagok másnap nem jelennek meg, a lap megszűnik létezni.

És itt lép be a képbe a szerkesztőség mindenki által kedvelt párttitkára, Vladimir Miska bácsi, aki főszerkesztő-helyettes, no meg egy kicsit a kollektíva bohóca is volt egyben. Nem tettem a „kedvelt” szót idézőjelbe, mert végül is nem volt rossz ember Miska bácsi. Csak párttitkár volt, és ilyennek az Isten, úgy látszik, csak pozíciót adott, de ész azt nem sokat. Egyik kedvenc szokása például az volt, hogy reggel ott állt a lépcsőfeljárónál, és azt leste, ki késik a munkából és mennyit. Legtöbbször mindenki késett, már csak azért is, mert kilenc órakor volt ugyan a munkakezdés nálunk, csakhogy moszkvai idő szerint, de mi helybeliek a budapesti, azaz a közép-európai idő szerint éltünk, és a hét óra az nekünk mégiscsak a hajnalok hajnala volt. Szóval késtek a kollégák. Miska bácsi pedig a lépcsőfeljáró karfájára támaszkodva az óráját nézte, egy szót sem szólt soha a későn jövőknek, ám nagyon helytelenítően csóválta fejét, és mutatta, hogy halálosan meg van

sértve. Hogy késhet el a munkából egy szovjet újságíró? Egy másik főnöki heppje az öregnek meg az volt, hogy azt figyelte, mivel töltik az idejüket a gépírók, merthogy állandóan arra panaszkodtak, hogy sok a gépelni való és ők nem győzik. Ez a figyelés meg abból állt, hogy odalopódzott a gépírók szobájának ajtaja elé, fület, és az óráján figyelte, mennyi ideig is tart a csend. Ugyanis, ha nem hallott írógépkopogást, akkor ez azt jelentette, hogy a kolleginák nem dolgoznak, csak cseverésznek, és lám, mégis panaszkodnak. Szállóigévé vált a szerkesztőségben Miska bácsinak az a mondása, ami egy ilyen „megfigyelés” alatt elhangzott. Már huzamosabb idő óta csend honolt odabent, mire Miska bácsi magához intett valakit, aki épp arra járt, és így szólt: „Hallod, hogy nem hallani?”

Amennyiben a fordítóknak kellett segíteni a már fentebb említett plénumok és pártkongresszusok idején, úgy természetesen Miska bácsi, mint tapasztalt kolléga, felelősségének teljes tudatában szintén csatasorba állt. Ez meg úgy történt, hogy összeolvasást vállalt. Ez abból állt, hogy a fordító a már lefordított 10-15 flekkjével bement Miska bácsi irodájába, odaadta neki az eredeti szöveget, mondjuk Brezsnyev elvtárs beszédének egy részét oroszul, és elkezdte olvasni gyorsan, amit fordított. Miska bácsinak meg azt kellett figyelni, hogy azt olvassa-e az illető, ami az eredtiben áll, vagy sem. A dőcögő stílus vagy a magyartalanság nem volt baj, de a pontatlanság vagy félrefordítás igen. Isten ments ilyen fontos szövegben bakizni. Mert előfordult, hogy egyszer „kommunista borzalom” jelent meg egy Brezsnyev-beszédben „kommunista mozgalom” helyett (a gépíró elhallotta, a főfordító, a korrektor meg nem javította ki), egy másik esetben „a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet” helyett az volt, hogy „a szocializmusból a kapitalizmusba való átmenet”, és hogy ebből milyen botrány kerekedett, le sem írom, de el lehet képzelni. Summa summarum, az, akinek a kezében az eredeti szöveg volt, jól tette, ha arra figyelt, hogy mit is olvas a fordító.

Szóval a fordító tette a dolgát, hangosan olvasta a szövegét, míg Miska bácsi csak bólogatott, ami, ugye, azt jelentette, hogy minden jó, sőt csodálatos. Egy idő után a fordító befejezte az olvasást, és kijelentette, hogy kész. Mire Miska bácsi: „Hogyhogy kész? Nálam még öt oldal van.”

IV.

Ezért fordul elő, kedves barátom, hogy gyakran látom a Kárpáti Igaz Szó fordítói osztályát álmomban. És legtöbbször azt, hogy még le kell fordítanom azt az öt oldalt, amit Miska bácsinak nem volt ideje végigolvasni.